МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

«Допущено до захисту»

«____» _____2026 р.

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

_____ Наталія ВЕРНЮК

Кваліфікаційна (дипломна) робота бакалавра

«УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «АГРОФІРМА МАР'ЯНІВСЬКА» ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконав: студент IV курсу, 42-м групи
спеціальності 073 «Менеджмент»
ПАДАФА Ростислав Іванович
Керівник: к.е.н., доцент
ХАЛАХУР Юлія Леонідівна

Умань – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА**

РОЗДІЛ 2 **ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА МАР'ЯНІВСЬКА»**

РОЗДІЛ 3 **РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «АГРОФІРМА МАР'ЯНІВСЬКА»**

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

В умовах високої невизначеності та ризикованості аграрного виробництва управління прибутком є ключовим елементом фінансового менеджменту підприємства, що визначає ефективність його функціонування. Це зумовлено значним впливом природно-кліматичних факторів, сезонністю виробництва та залежністю від коливань ринкових цін на сільськогосподарську продукцію. Раціональне управління прибутком дає можливість підприємствам своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, оптимізувати витрати, підвищувати рівень рентабельності та забезпечувати стабільність фінансових результатів. В умовах зростання вартості ресурсів і посилення конкуренції воно стає важливим інструментом підтримання фінансової стійкості та забезпечення безперервності виробничої діяльності.

Питання управління прибутком досліджувалися багатьма науковцями, серед яких варто виділити таких авторів: В.В. Биба, Т.Є. Воронкова, Л.О. Денисенко, О.В. Іващенко, О.В. Лаврук, О.Ю. Мірошниченко, Д.В. Попович, С.С. Савіна та інші.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління прибутком підприємства з метою підвищення його ефективності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Завданнями роботи є:

− вивчення теоретичних аспектів управління прибутком підприємства;

− оцінка результатів господарської діяльності ТОВ «Агрофірма Мар’янівська»;

− розробка напрямів удосконалення управління прибутком підприємства.

Об’єкт дослідження – процес формування прибутку підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємства, а також методи і інструменти підвищення його ефективності.

База дослідження – ТОВ «Агрофірма Мар'янівська».

Інформаційною базою дослідження є наукові праці з питань управління прибутком, статистичні матеріали, фінансова та бухгалтерська звітність підприємства, а також аналітичні дані та інтернет-ресурси.

У процесі виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи бакалавра було застосовано такі методи дослідження: аналіз і синтез – для опрацювання теоретичних засад управління прибутком підприємства; порівняльний метод – для оцінювання змін фінансових показників ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» у динаміці; графічний метод – для візуального подання результатів дослідження; метод узагальнення – для формування обґрунтованих висновків і рекомендацій за результатами проведеного аналізу, розрахунково-аналітичний метод – для економічного обґрунтування доцільності впровадження нового виду діяльності (вирощування овочів закритого ґрунту) та оцінки його впливу на прибутковість товариства, а також SWOT-аналіз – для визначення сильних і слабких сторін ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», його можливостей і потенційних загроз у контексті управління прибутком.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розроблених практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління прибутком ТОВ «Агрофірма Мар'янівська». Запропоновані заходи можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємства з метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень у сфері формування, розподілу та використання прибутку, а також забезпечення зростання його рентабельності та фінансової стійкості.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному етапі економічного розвитку проблема ефективного управління прибутком підприємства набуває все більшої важливості, оскільки прибуток виступає одним із найважливіших показників ефективності господарської діяльності та головним джерелом забезпечення фінансової стабільності, розширення масштабів діяльності і підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. В умовах зростання конкурентного тиску, економічної нестабільності, інфляційних явищ, а також під впливом численних зовнішніх і внутрішніх чинників підприємства змушені постійно вдосконалювати підходи та механізми управління фінансовими результатами своєї діяльності [15, с. 13].

На думку А. І. Пастушенко, прибуток являє собою частину доходу, отриманого від реалізації продукції чи послуг, яка залишається у розпорядженні підприємства після покриття всіх витрат, пов’язаних із виробничою, комерційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю. Він виступає важливим засобом забезпечення процесу відтворення, є основним стимулом для здійснення господарської діяльності власниками підприємства як у поточному, так і в довгостроковому періоді, а також слугує одним із ключових показників оцінювання ефективності діяльності підприємства [24].

В.А. Бондарюк визначає управління прибутком як процес розробки та прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку підприємства, спрямований на забезпечення максимізації добробуту власників підприємства як у поточному періоді, так і в перспективі [2].

Д.В. Попович розглядає управління прибутком підприємства як комплексну систему управління, що охоплює стратегічні й тактичні аспекти діяльності підприємства та орієнтована на покращення кінцевих результатів його господарювання. Така система складається із взаємозалежних елементів,

кожен з яких виконує відповідну функцію, а їх спільна та скоординована взаємодія забезпечує ефективне досягнення цілей щодо формування і отримання прибутку [26, с. 746].

Прибуток є одним із найважливіших економічних показників діяльності підприємства. Його отримання свідчить про ефективність функціонування підприємства, оскільки це означає, що вироблена продукція була успішно реалізована, знайшла свого споживача та витримала конкуренцію на ринку, забезпечивши підприємству відповідний дохід [14, с. 94]. Реалізація продукції сприяє задоволенню певних потреб суспільства, а отриманий прибуток надає підприємству можливість здійснювати обов'язкові платежі до бюджету, а також спрямовувати частину фінансових ресурсів на подальший розвиток діяльності, покращення матеріального забезпечення працівників та досягнення інших важливих цілей. Роль прибутку в загальній економічній системі наведено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Роль прибутку в загальній економічній системі

Джерело: [23, с. 240]

Аналізуючи рисунок 1.1, варто зазначити, що прибуток є не лише основою функціонування окремого суб'єкта господарювання, а й виступає базисом для соціального, економічного та політичного розвитку держави загалом.

На формування та розподіл прибутку підприємства впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх чинників належать економічні умови господарювання, місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, інфляційні процеси, а також державне регулювання діяльності підприємств та інші подібні впливи. Важливе місце серед них займає рівень, динаміка та коливання платоспроможного попиту, оскільки саме він значною мірою визначає стабільність отримання прибутку. Внутрішні фактори, що впливають на формування прибутку, включають обсяг і якість виробленої та реалізованої продукції, рівень її собівартості та інших витрат, цінову політику підприємства, технічний стан виробничих потужностей, рівень організації праці та виробничих процесів, а також якість управління на різних рівнях менеджменту [24].

Основною метою управління прибутком є пошук найбільш ефективних джерел його формування, напрямів розподілу та використання з метою забезпечення сталого розвитку підприємства і максимізації його ринкової вартості. Для реалізації цієї мети управління прибутком передбачає вирішення таких завдань [22, с. 230]:

1. Планування необхідного рівня прибутковості від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

2. Виявлення резервів зростання прибутку підприємства.

3. Визначення допустимого рівня ризиків, пов’язаних з операційною та фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства.

4. Забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням прибутку підприємства.

До основних принципів, що лежать в основі управління прибутком, належать [10]:

− інтегрованість із загальною системою управління підприємством, оскільки прибуток є ключовим узагальнюючим показником діяльності підприємства, а будь-які управлінські рішення в кінцевому результаті впливають на його величину. У зв’язку з цим управління прибутком виступає

невід'ємною складовою загальної системи управління підприємством.

− комплексний характер прийняття управлінських рішень, що передбачає врахування взаємозв'язку всіх факторів і напрямів діяльності підприємства.

− високий динамізм управління, який зумовлений швидкою зміною умов зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства.

− варіативність підходів до розробки управлінських рішень, що передбачає необхідність розгляду та аналізу декількох альтернативних сценаріїв розвитку господарської діяльності для вибору найбільш ефективного варіанту.

− орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства, яка забезпечує узгодження поточних управлінських рішень із довгостроковими перспективами діяльності підприємства.

Система управління прибутком є невід'ємною складовою загальної системи управління підприємством. Вона має визначену структуру, яка представлена на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Структура системи управління прибутком підприємства
Джерело: [5]

Для забезпечення ефективного управління прибутком підприємств необхідно сформувати відповідний механізм управління, який дозволить досягти його основної мети та виконати поставлені завдання шляхом комплексного застосування функцій, принципів, важелів, методів та інструментів управління прибутком у процесі його функціонування. У зв'язку з цим доцільним є формування механізму управління прибутком підприємства (МУПП) та забезпечення його результативного функціонування в межах загальної системи менеджменту суб'єкта господарювання [18].

Механізм управління прибутком підприємства являє собою інтегровану в загальну систему менеджменту динамічну систему, функціонування якої забезпечується використанням відповідних методів, важелів, інструментів і процедур. Він дає змогу здійснювати комплексний управлінський вплив на прибуток, спрямований на підвищення його якості та прибутковості, досягнення фінансової рівноваги підприємства і забезпечення його довгострокового економічного розвитку [19, с. 458].

Важливе місце в механізмі управління прибутком посідає система організаційного забезпечення управління прибутком. Вона являє собою взаємопов'язану сукупність внутрішніх структурних підрозділів і служб підприємства, які забезпечують підготовку та прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування прибутку, а також несуть відповідальність за результати реалізації цих рішень [20, с. 280].

Механізм управління прибутком підприємства формується з елементів, які забезпечують регулювання процесу розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням прибутку. У його структурі виокремлюють чотири складові, які наведено на рисунку 1.3.

Ключові завдання функціонування механізму управління прибутком включають [16, с. 16]:

− забезпечення максимізації прибутку відповідно до ресурсного потенціалу підприємства;

– досягнення оптимального співвідношення між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику;

– підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази та оптимізація структури й складу оборотних коштів;

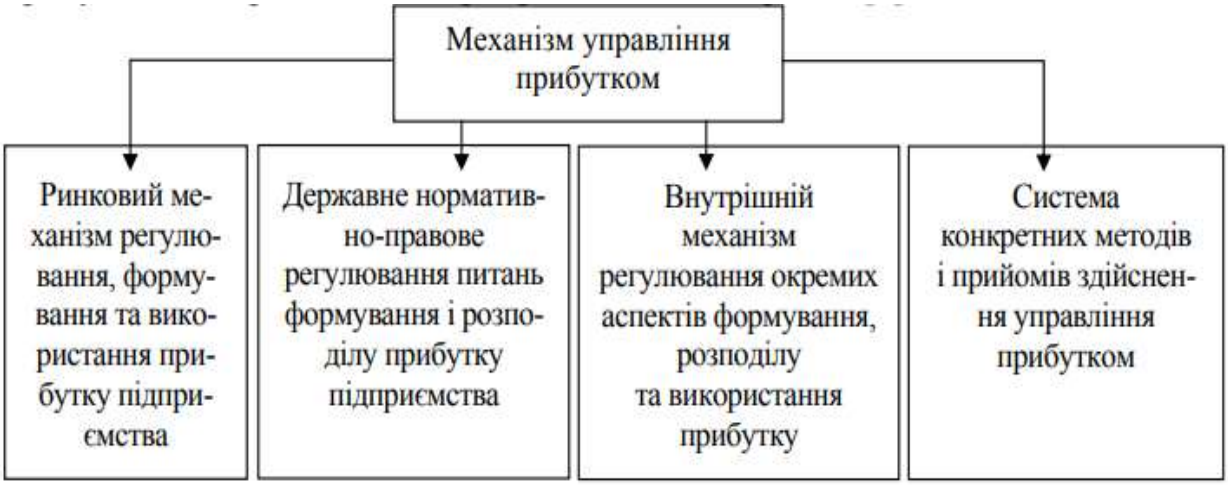

Рис. 1.3. Елементи механізму управління прибутком підприємства

Джерело: [5]

– забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;

– формування високої якості прибутку за процесами його отримання;

– забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до стратегічних завдань розвитку підприємства;

– створення умов для зростання ринкової вартості підприємства через підвищення рівня капіталізації прибутку;

– розробка ефективних мотиваційних програм, спрямованих на заохочення персоналу до покращення кінцевих результатів діяльності та підвищення продуктивності праці;

– збільшення прибутку підприємства за рахунок підвищення якості та конкурентоспроможності продукції на ринку тощо.

Результативне функціонування механізму управління прибутком підприємства є неможливим без застосування відповідних методів і важелів управління фінансовими результатами, що істотно впливають на ефективність

його діяльності. Реалізація зазначених методів у практичній діяльності підприємства здійснюється через систему відповідних важелів. Інакше кажучи, важіль виступає інструментом або способом практичного впровадження певного методу управління. У таблиці 1.1 подано основні методи та важелі даного механізму, згруповані за принципом їх відповідності методам управління та механізмам їх дії у процесі реалізації процедур управління прибутком підприємства.

Таблиця 1.1

Методи та важелі управління прибутком підприємства

Методи управління прибутком підприємства	Важелі управління прибутком підприємства
Фінансування	Нерозподілений прибуток, статутний, резервний, додатковий капітал
Амортизаційний метод	Амортизаційні відрахування
Дивідендна політика	Сума виплачених дивідендів
Інвестиційна діяльність	Котирування цінних паперів, рівень прибутковості вкладеного капіталу, обсяг інвестицій
Ціноутворення	Цінова політика
Оподаткування	Податкові ставки, розміри податків і зборів, податкові пільги
Кредитування	Форми кредиту, обсяг кредитування, процентні ставки, пільги та штрафні санкції

Джерело: [18, с. 123]

Функціонування зазначених елементів механізму є можливим лише за умови належного інформаційного забезпечення, яке передбачає наявність достатнього обсягу достовірних даних із надійних джерел, що слугують основою для розрахунку оціночних показників. У цьому контексті важливою передумовою ефективної роботи механізму управління прибутком підприємства виступає сформована підсистема забезпечення, яка охоплює ключові напрями комплексного забезпечення та створює умови для результативного функціонування інших підсистем у межах загального механізму управління прибутком підприємства (табл. 1.2).

Як джерело виробничого та соціального розвитку прибуток посідає

провідне місце у забезпеченні самофінансування підприємств, потенціал яких значною мірою визначається перевищенням доходів над витратами. Водночас важливу економічну роль відіграють не лише прибутки, а й збитки, які свідчать про наявність помилок і прорахунків у використанні засобів виробництва та трудових ресурсів, організації виробничих процесів і збуту продукції [12, с. 60].

Таблиця 1.2

Структура підсистеми забезпечення механізму управління прибутком підприємства

Елементи підсистеми забезпечення	Характеристика елементів підсистеми забезпечення
Інформаційне забезпечення	Фінансова та статистична звітність, результати аналітичних досліджень, дані моніторингових спостережень і перевірок, офіційна статистична інформація, а також інформаційні ресурси мережі Інтернет тощо.
Нормативно-правове забезпечення	Нормативне забезпечення охоплює інструкції, норми та нормативи, а також методичні рекомендації тощо. Правове забезпечення включає Конституцію України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази, листи та розпорядження міністерств і відомств, а також статут і установчі документи підприємства тощо.
Науково-методичне забезпечення	Інструментарій управління прибутком включає методичні та аналітичні засоби (процедури оцінювання, матриці, формули), методи економічного й статистичного аналізу, управлінські концепції та результати наукових досліджень. Його основу становлять також інформаційні матеріали з монографій і фахових статей, що забезпечують прийняття обґрунтованих управлінських рішень.
Ресурсне забезпечення	Забезпечення функціонування механізму управління прибутком підприємства необхідними ресурсами, зокрема матеріальними, трудовими, фінансовими та нематеріальними тощо.
Програмно-технічне забезпечення	Сучасне програмне забезпечення високої якості, новітні технічні засоби, а також прогресивні технології обробки економічної інформації.

Джерело: [18, с. 123]

Незважаючи на складні умови ведення сільськогосподарського

виробництва, сільськогосподарські товаровиробники визначають головним і першочерговим завданням максимізацію прибутку. Для досягнення цієї мети їм необхідно [13, с. 72]:

− забезпечити всебічне задоволення потреб національної економіки та населення у своїй продукції, роботах і послугах;

− забезпечити високі споживчі властивості та належну якість продукції, а також її конкурентоспроможність на ринку;

− здійснювати виробництво продукції при мінімальних витратах, знижуючи її собівартість, що, у свою чергу, збільшує внесок у прискорення соціально-економічного розвитку країни;

− раціонально використовувати виробничі ресурси;

− застосовувати технічні та організаційні нововведення.

Оптимізація витрат є важливим інструментом управління прибутковістю сільськогосподарського підприємства і передбачає системний аналіз витратних статей, впровадження ефективних управлінських підходів та пошук шляхів скорочення витрат без зниження якості продукції чи послуг. На початковому етапі здійснюється класифікація витрат за функціональними групами та економічними елементами, що дає змогу чітко визначити їх структуру та виявити основні резерви для подальшої оптимізації. Далі проводиться детальний аналіз кожної витратної позиції з метою визначення можливостей її зменшення. Це може включати перегляд технологій виробництва, раціоналізацію використання матеріальних і енергетичних ресурсів, оптимізацію закупівель сировини та матеріалів, а також удосконалення логістичних процесів. На основі проведеного аналізу розробляється комплекс конкретних заходів щодо зниження витрат, зокрема впровадження сучасних технологічних рішень, укладання більш вигідних договорів із постачальниками, використання енергоефективних технологій, а також удосконалення системи управління та внутрішнього контролю. Важливим елементом є також запровадження постійного моніторингу та контролю за реалізацією заходів з оптимізації витрат, що дозволяє своєчасно

оцінювати їх ефективність і за потреби вносити необхідні корективи [8, с. 196].

Виокремлюють чотири основні напрями підвищення прибутковості за сферами впливу. Виробничий напрям є одним із найвагоміших, а для більшості підприємств, що виготовляють продукцію або надають послуги, необхідні споживачам, він має визначальне значення. Саме у виробничому процесі формується основна частина доходу підприємства та створюється база для його подальшого розвитку, тому ефективність організації виробництва безпосередньо впливає на рівень прибутковості. Так, оновлення або модернізація застарілого обладнання, а також раціональне управління ресурсами дають змогу знизити собівартість продукції та підвищити загальний рівень прибутковості підприємства. Водночас для досягнення більшої результативності цього напряму доцільно комплексно враховувати інші аспекти виробничої діяльності та впроваджувати заходи, спрямовані на її вдосконалення [9, с. 146].

Збутовий напрям безпосередньо пов’язаний із процесами просування та реалізації продукції й послуг. Розробка нових продуктів, розширення ринків збуту та впровадження ефективних маркетингових заходів сприяють зростанню прибутковості підприємства. Водночас реалізація зазначених заходів потребує попереднього комплексного аналізу, який підтвердить доцільність їх застосування. У деяких випадках споживчий ринок може не потребувати ані нових продуктів, ані посилення рекламної активності, тоді як основною проблемою може бути низька якість продукції або її завищена вартість, зумовлена певними виробничими чи організаційними факторами.

Організаційний напрям пов’язаний із удосконаленням системи управління підприємством та формуванням сприятливого організаційного середовища. Недосконало сформована організаційна структура компанії, а також нераціональний розподіл функціональних обов’язків між працівниками можуть призводити до неефективного використання ресурсів, зниження результативності управлінських рішень і, як наслідок, навіть до збитковості

підприємства. Для подолання зазначених проблем доцільним є проведення комплексних досліджень, зокрема анкетування працівників, експертних оцінок, а також аналізу адміністративних витрат підприємства.

Фінансовий напрям охоплює ефективне управління капіталом підприємства та оптимізацію всіх фінансових операцій. Використання класичних інструментів бюджетування і фінансового прогнозування дає змогу визначити пріоритетні напрями витрат і джерела формування доходів. Моніторинг та аналіз грошових потоків сприяє побудові більш ефективної системи їх управління та контролю.

Усі зазначені напрями відіграють ключову роль у процесі підвищення прибутковості діяльності підприємства. Системний і комплексний аналіз усіх сфер його функціонування дозволяє досягти більш високих результатів і своєчасно усунути наявні проблемні аспекти.

Одним із найпоширеніших інструментів підвищення прибутковості є зниження собівартості продукції. Цей напрям охоплює низку взаємопов’язаних елементів, на які можна цілеспрямовано впливати з відносно швидким економічним ефектом. У фінансовій звітності підприємства, зокрема у звіті про фінансові результати, відображається показник собівартості реалізованої продукції, який є одним із ключових чинників формування прибутку, оскільки акумулює основні витрати виробничого процесу та часто визначає причини збитковості [17].

Зменшення собівартості реалізованої продукції безпосередньо сприяє зростанню прибутку підприємства, оскільки різниця між виручкою від реалізації та собівартістю формує валовий прибуток, з якого надалі покриваються інші витрати і визначається чистий фінансовий результат. Первинний аналіз цього показника дозволяє оперативно виявляти проблемні аспекти господарської діяльності та приймати обґрунтовані управлінські рішення [21].

Стратегічне управління прибутковістю є важливим складником діяльності сільськогосподарських підприємств і передбачає системний підхід

до формування цілей та завдань, орієнтованих на зростання рівня прибутку. Початковим етапом є комплексний аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на функціонування підприємства. Він охоплює оцінювання ресурсного потенціалу, рівня технологічного забезпечення, стану конкурентного середовища, особливостей державного регулювання та інших чинників, які визначають рівень прибутковості. На основі отриманих результатів формуються стратегічні цілі та завдання, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства. Важливо, щоб ці цілі відповідали принципам SMART, тобто були конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та обмеженими у часі. Після визначення стратегічних орієнтирів розробляються відповідні стратегії та тактичні заходи, спрямовані на їх досягнення. Це може включати впровадження нових видів продукції, розширення ринків збуту, оптимізацію виробничих процесів, підвищення ефективності управлінських систем, а також інші організаційно-економічні заходи, що сприяють зростанню прибутковості підприємства [28].

Методи прогнозування виробництва та реалізації продукції є важливим інструментом управління прибутковістю сільськогосподарського підприємства і ґрунтуються на комплексному аналізі ринкових тенденцій, попиту на продукцію та ресурсного забезпечення виробничого процесу. Вони дозволяють завчасно визначати обсяги виробництва та напрями збуту з урахуванням можливих змін ринкової кон’юнктури. Одним із таких методів є якісний аналіз, що базується на поглибленому вивченні ринкових сегментів, конкурентного середовища, рівня попиту та умов реалізації продукції. Застосування цього підходу дає можливість більш точно оцінити потреби ринку та сформувати обґрунтовані прогнози щодо обсягів виробництва відповідно до очікуваного попиту [25].

Отже, прибуток є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства: чим вищий його рівень, тим менша потреба у залученні зовнішнього фінансування та вищий рівень самофінансування розвитку. Він відображає різницю між сукупними доходами і витратами підприємства або

між ціною реалізації та собівартістю продукції й характеризує кінцевий фінансовий результат його діяльності. Отримання прибутку є необхідною умовою забезпечення самофінансування та підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА МАР'ЯНІВСЬКА»

ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська» розташоване в Одеській області та є багатопрофільним суб'єктом аграрного ринку. Стратегічна мета підприємства полягає в ефективній консолідації фінансових і виробничих ресурсів для забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. Виробнича діяльність товариства характеризується високим рівнем диверсифікації та охоплює вирощування зернових культур (зокрема пшениці, ячменю та кукурудзи), розвиток галузі тваринництва через розведення молочних порід великої рогатої худоби та овець.

Окрім безпосереднього виробництва, підприємство інтегроване в ланцюги реалізації продукції шляхом провадження оптової торгівлі зерном та живими тваринами, при цьому поточна функціонально-ієрархічна модель управління та внутрішня організаційна структура товариства деталізовані на рисунку 2.1.

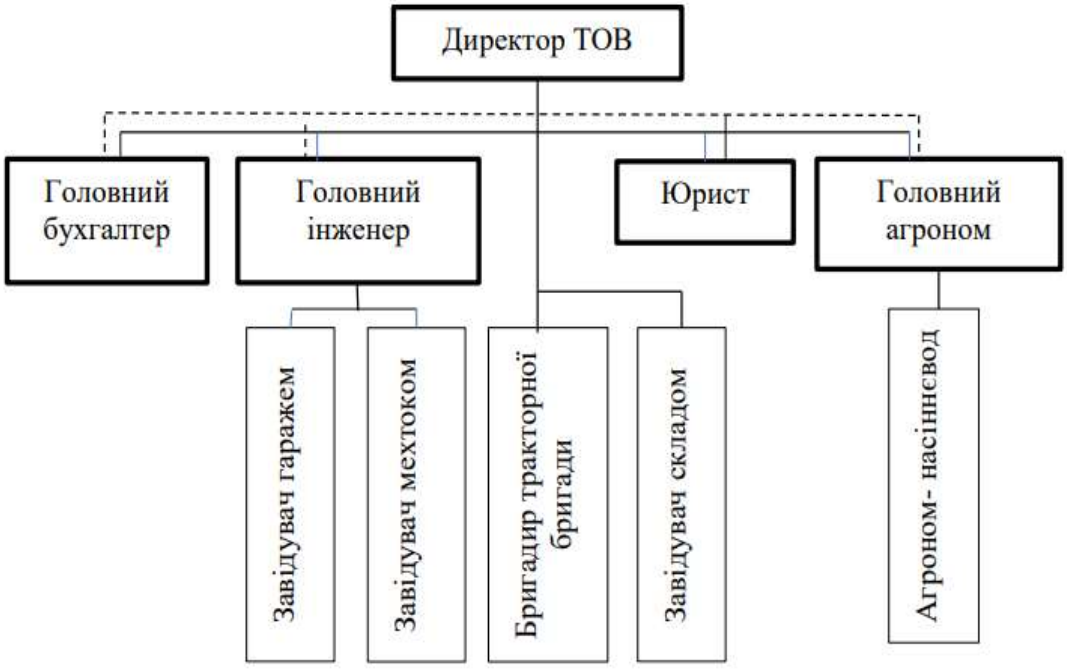

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Встановлено, що підприємство функціонує на основі лінійно-

функціональної організаційної структури, яка передбачає чітке розмежування обов'язків між структурними підрозділами, відповідальними за ведення рослинництва і тваринництва, технічне забезпечення, фінансово-економічну діяльність, логістику та управління персоналом. Дана модель управління характеризується поєднанням функціональної спеціалізації з вертикальною ієрархією підпорядкування, а також централізацією прийняття стратегічних управлінських рішень.

Зазначена організаційна структура сприяє забезпеченню належного рівня керованості виробничо-господарськими процесами, підвищенню оперативності ухвалення управлінських рішень та посиленому контролю за ефективністю використання ресурсів. Водночас значна концентрація управлінських повноважень на верхніх рівнях менеджменту зумовлює необхідність належної організації внутрішньої комунікації та координації взаємодії між функціональними підрозділами, що виступає ключовою передумовою ефективної реалізації стратегічних змін на підприємстві.

У 2025 р. земельний банк ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» становив близько 3029 га, що створює передумови для здійснення масштабних виробничих програм та ефективного поєднання централізованого управління з функціональною спеціалізацією виробничих підрозділів. Структура сільськогосподарських угідь характеризується повним залученням земельного фонду до виробничого процесу, оскільки 100% площі припадає на ріллю.

На рисунку 2.2 представлено структуру посівних площ підприємства за основними сільськогосподарськими культурами. Найбільшу частку у ній займає озима пшениця − 34,8%**,** що свідчить про її провідне значення у виробничій діяльності підприємства. Значну частку також **з**аймає кукурудза − 25,6%**.** Частка ярого ячменю становить 13,6%**,** ріпаку − 13,5%**,** тоді як найменшу частку займає соняшник − 12,5%**.** Така структура посівних площ свідчить про орієнтацію підприємства на вирощування зернових культур із одночасним використанням технічних культур у системі сівозміни.

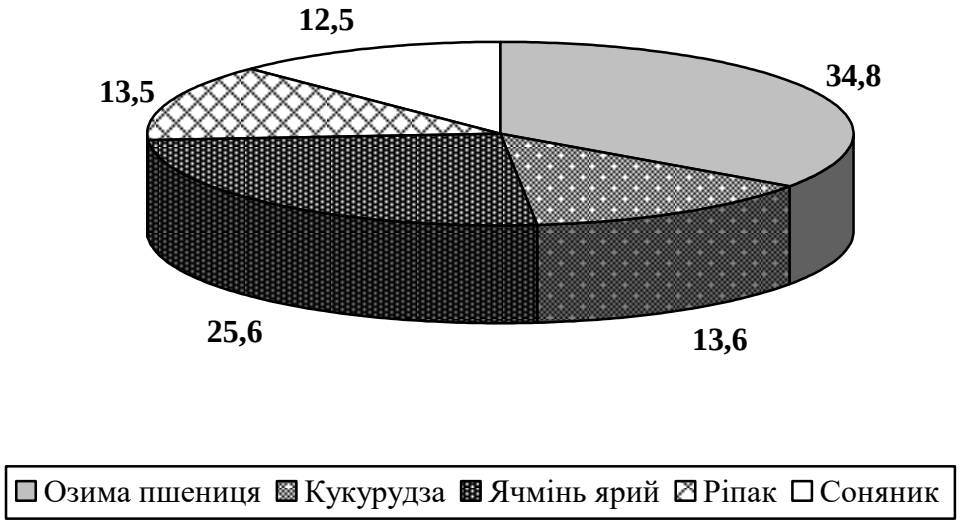

Рис. 2.2. Структура посівних площ ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», 2025 р.

Оцінка результативності та ефективності господарської діяльності є важливим етапом діагностики підприємства, оскільки фінансово-економічні показники відображають рівень використання ресурсів і досягнення стратегічних цілей. У таблиці 2.1 наведено показники вартості реалізованої продукції підприємства. Розраховано, що у ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» у 2025 р., порівняно з 2023 р., спостерігається суттєве зростання обсягів виробництва зернових і зернобобових культур − з 24080,84 до 76321,23 (у 3,2 раза більше), що насамперед зумовлено різким збільшенням виробництва озимої пшениці (у 3,8 раза) та кукурудзи (у 3,2 раза), тоді як виробництво ячменю ярого скоротилося до 71,3% від рівня 2023 р.

Обсяги виробництва технічних культур загалом залишилися відносно стабільними, з незначним зниженням до 96,7%. В цілому загальний обсяг вартості реалізованої продукції рослинництва зріс до 136104,17 тис. грн., що на 158,7% перевищує рівень 2023 р. Це свідчить про загальне підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Таблиця 2.1

Динаміка вартості реалізованої продукції ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», тис. грн.

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р.	
				(+,-)	%
Зернові та зернобобові всього	24080,84	39881,42	76321,23	52240,39	у 3,2 р.б.
в т.ч. озима пшениця	16301,23	21009,09	62731,56	46430,33	у 3,8 р.б.
кукурудза	2775,36	5736,83	8845,49	6070,13	у 3,2 р.б.
ячмінь ярий	5004,26	13135,50	3570,23	-1434,03	71,3
Технічні культури всього	61651,39	56051,74	59782,94	-1868,45	96,7
ріпак	15353,07	21631,99	13607,72	-1745,35	88,6
соняшник	46298,32	34419,75	46175,22	-123,1	99,7
Продукція рослинництва всього	85732,23	95933,16	136104,17	50371,94	158,7

Аналіз поголів'я сільськогосподарських тварин ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» свідчить про загальну тенденцію до їх скорочення у 2025 р., порівняно з 2023 р. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Поголів'я сільськогосподарських тварин ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р., (+,-)
Велика рогата худоба м'ясних порід (телиці від 1 року до 2 років інші)	58	58	34	58,6
Вівці	558	386	414	74,2
Вівцематки та ярки старше 1 року	450	348	293	65,1

Найбільше зменшення спостерігається у поголів'ї овець (на 144 голови, або до 74,2% від рівня 2023 р.), а також у групі вівцематок та ярок старше 1 року (на 157 голів, або до 65,1%). Це може свідчити про скорочення

відтворювального потенціалу галузі вівчарства. Поголів'я великої рогатої худоби м'ясних порід також зменшилося на 24 голови (до 58,6%), що вказує на зниження обсягів м'ясного скотарства у господарстві. Загалом у тваринницькій галузі підприємства спостерігається негативна динаміка, що потребує впровадження заходів щодо стабілізації та відновлення чисельності тварин, зокрема через покращення умов утримання, відтворення стада.

У таблиці 2.3 подано інформацію щодо динаміки показників фінансових результатів діяльності ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» за 2023–2025 рр. на основі додатку А, що дозволяє оцінити зміни у виручці, витратах, прибутку та рівні рентабельності підприємства. Їх аналіз дає змогу визначити тенденції розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства та ефективність використання ресурсного потенціалу.

Таблиця 2.3

Динаміка показників фінансового результату господарської діяльності ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», тис. грн.

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р.	
				(+,-)	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	95933	140458	142282	46349	148,3
Собівартість реалізованої продукції	83500	115220	109319	25819	130,9
Валовий прибуток	12433	25238	32963	20530	у 2,7 р.б.
Інші операційні доходи	403	1677	40	-363	9,9
Адміністративні витрати	1004	1350	2552	1548	у 2,5 р.б.
Витрати на збут	2094	2299	2503	409	119,5
Інші операційні витрати	1314	2551	1772	458	134,9
Прибуток від операційної діяльності	8424	20715	26176	17752	у 3,1 р.б.
Фінансові витрати	577	2030	816	239	141,4
Чистий прибуток	7847	17708	19790	11943	у 2,5 р.б.
Рентабельність діяльності, %	9,4	15,4	18,1	8,7	х

Визначено, що у 2025 р. ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» демонструє позитивну динаміку фінансових результатів господарської діяльності, порівняно з 2023 р. Зокрема, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції зріс до 142282 тис. грн, що на 46349 тис. грн більше, ніж у 2023 р., або на 148,3 %. Водночас собівартість реалізованої продукції також збільшилася до 109319 тис. грн, однак темпи її зростання були нижчими, ніж темпи зростання виручки, що позитивно вплинуло на формування валового прибутку, який зріс до 32963 тис. грн, тобто у 2,7 раза порівняно з базовим роком. Прибуток від операційної діяльності збільшився до 26176 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності основної діяльності підприємства. Чистий прибуток товариства у 2025 р. становив 19790 тис. грн, що на 11943 тис. грн більше, ніж у 2023 р., або у 2,5 раза. Рівень рентабельності діяльності виріс до 18,1%, що на 8,7 в.п. більше порівняно з 2023 р., і свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів підприємства та зміцнення його фінансової стійкості.

Трудові ресурси є основою виробничого потенціалу підприємства. Станом на кінець 2025 р. в ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» було зайнято 52 працівники, що на 4 особи більше, ніж у 2023 р., що вказує на незначне розширення кадрового потенціалу підприємства. Одночасно фонд оплати праці зріс з 6 984,3 тис. грн до 9 422,4 тис. грн. Це є наслідком як збільшення чисельності працівників, так і підвищення рівня заробітної плати (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Ефективність використання трудових ресурсів ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р.	
				(+,-)	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	95933	140458	142282	46349	148,3
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	48	50	52	4	108,3
Фонд оплати праці, тис.грн.	6984,3	7916,5	9422,4	2438,1	134,9

Продовження таблиці 2.4

Середньомісячна заробітна плата, грн.	12126	13194	15100	2974	124,6
Одержано чистого доходу в розрахунку на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	1998,6	2809,2	2736,2	737,6	136,8

Середньомісячна заробітна плата має стійку тенденцію до зростання: з 12126 грн у 2023 р. до 15100 грн у 2025 р. Показник чистого доходу в розрахунку на одного працівника у 2025 р. становить 2 736,2 тис. грн, що на 737,6 тис. грн більше, ніж у 2023 р. що говорить про загалом позитивну, хоча й дещо нестабільну динаміку продуктивності праці.

Важливою умовою ефективного здійснення господарської діяльності та досягнення стабільних результатів функціонування є забезпеченість підприємства основними засобами. Недостатній рівень оснащеності або високий ступінь їх зношеності може призвести до зниження продуктивності, збільшення виробничих витрат і погіршення фінансових результатів діяльності підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз забезпеченості ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» основними засобами та ефективність їх використання

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р. (+,-)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	95933	140458	142282	46349
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	121311	143435	154190	32879
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	48	50	52	4
Фондомісткість, грн	1,26	1,02	1,08	-0,18
Фондовіддача, грн	0,79	0,98	0,92	0,13
Фондоозброєність, тис. грн/особу	2527,3	2868,7	2965,2	437,9

За аналізований період середньорічна вартість основних засобів ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» збільшилася на 32879 тис. грн і у 2025 р. становила 154190 тис. грн. Така динаміка характеризує розширення та оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Фондоозброєність виросла з 2527,3 до 2965,2 тис. грн на одного працівника, тобто на 437,9 тис. грн. Підвищення цього показника характеризує покращення рівня технічного забезпечення праці та забезпеченості персоналу основними засобами. Показник фондовіддачі зріс з 0,79 до 0,92 грн/грн, що вказує на більш ефективне використання основних засобів та збільшення обсягу отриманого доходу на одиницю вкладених ресурсів. При цьому фондомісткість знизилася з 1,26 до 1,08 грн/грн, що є позитивною тенденцією, оскільки для отримання одиниці доходу підприємству необхідно менше основних засобів. Структура основних засобів товариства наведена на рисунку 2.3.

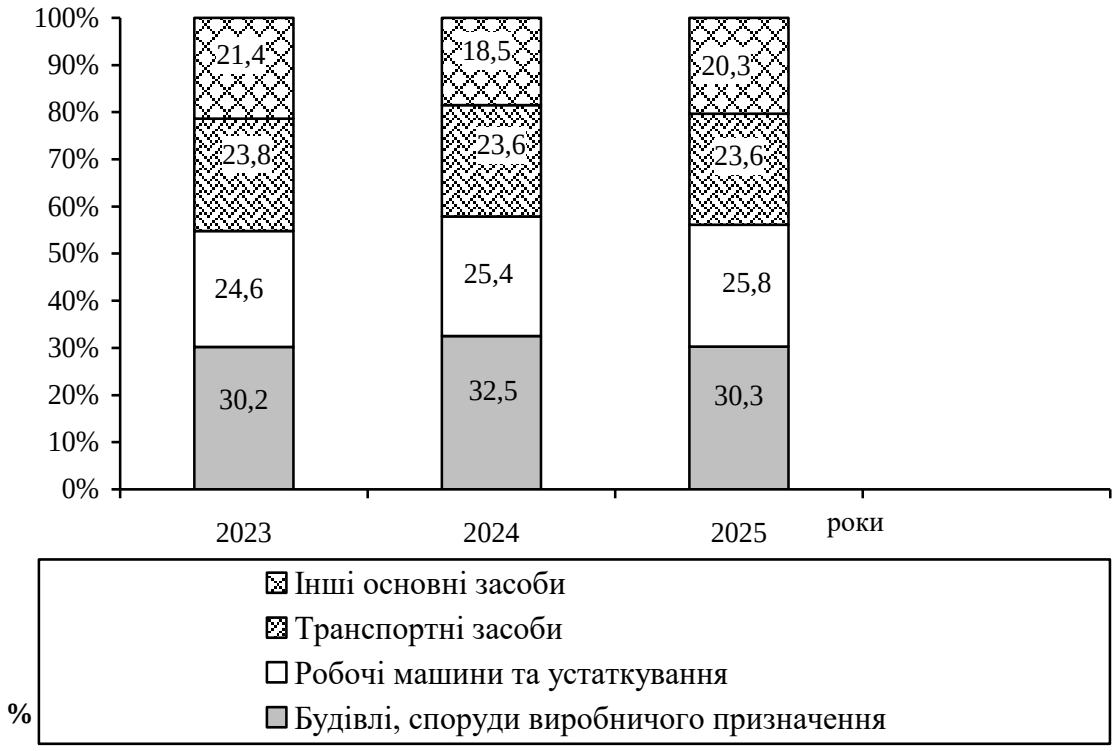

Рис. 2.3. Структура основних засобів ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», 2025 р.

Найбільшу питому вагу протягом усього аналізованого періоду

займають будівлі та споруди виробничого призначення. Їх частка зросла з 30,2 % у 2022 р. до 32,5% у 2023 р., а у 2024 р. незначно зменшилася до 30,3%. Значну частку також становлять робочі машини та устаткування, частка яких збільшилася з 24,6 % у 2022 р. до 25,8 % у 2024 р., що характеризує посилення технічного оснащення підприємства та відповідає специфіці його виробничої діяльності.

Порівняння фінансових результатів із площею сільськогосподарських угідь, вартістю основних засобів та чисельністю працівників дає змогу комплексно оцінити рівень інтенсивності виробництва, ефективність використання капіталу та продуктивність праці. Проведення таких розрахунків сприяє більш об'єктивному визначенню рівня економічної стійкості ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», а також дозволяє оцінити його можливості та перспективи подальшого стратегічного розвитку (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Економічна ефективність господарської діяльності ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р., (+,-)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	95933	140458	142282	46349
в т.ч.: на 100 га с.-г. угідь, тис.грн.	3219,3	4713,4	4697,3	1478
на 1000 грн. основних засобів, грн.	791,0	979,0	923,1	131,8
на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	1998,6	2809,2	2736,2	737,6
Валовий прибуток, тис. грн.	12433	25238	32963	20530
в т.ч.: на 100 га с.-г. угідь, тис.грн.	417,4	847,3	1088,0	671,1
на 1000 грн. основних засобів, грн.	102,5	176,0	213,8	111,3
на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	259,0	504,8	634,7	375,7
Чистий прибуток, тис. грн.	7847	17708	19790	11943
в т.ч.: на 100 га с.-г. угідь, тис.грн.	263,3	594,3	653,3	390,0
на 1000 грн. основних засобів, грн.	64,7	123,5	128,4	63,7
на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	163,5	354,2	380,6	217,1

У 2023–2025 рр. ТОВ «Агрофірма Мар’янівська» демонструє стійку позитивну динаміку фінансово-економічних результатів. Зокрема, ефективність використання земельних ресурсів суттєво підвищилася: дохід у розрахунку на 100 га збільшився на 1478,0 тис. грн, валовий прибуток − на 671,1 тис. грн, чистий прибуток − на 390,0 тис. грн. Це підтверджує посилення інтенсивності використання сільськогосподарських угідь. Показники ефективності використання основних засобів також мають позитивну динаміку: зростання прибутковості на 1000 грн основних засобів свідчить про підвищення рівня їх віддачі та раціональне використання матеріально-технічної бази. Зростання показників у розрахунку на одного працівника (дохід збільшився на 737,6 тис. грн, чистий прибуток відповідно на 217,1 тис. грн) вказує на підвищення продуктивності праці та ефективності організації виробничих процесів. Загалом підприємство характеризується зміцненням фінансових результатів, підвищенням ресурсної ефективності та загальним покращенням рівня господарювання.

Оцінка ліквідності та платоспроможності є важливим етапом аналізу фінансового стану ТОВ «Агрофірма Мар’янівська», оскільки дозволяє визначити його здатність своєчасно виконувати короткострокові зобов’язання (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників ліквідності (платоспроможності)

ТОВ «Агрофірма Мар’янівська»

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р., (+,-)
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	1,45	1,62	1,78	0,33
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,90	1,05	1,15	0,25
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,22	0,28	0,10
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей	1,30	1,15	1,05	-0,25

Аналіз показників ліквідності свідчить про поступове покращення платоспроможності підприємства протягом 2020–2022 рр. Розраховано, що коефіцієнт поточної ліквідності зріс до 1,78 у 2022 р., що вказує на достатній рівень покриття поточних зобов'язань оборотними активами та відповідність нормативним значенням. Коефіцієнт швидкої ліквідності також має позитивну динаміку і перевищує 1 у 2022 р., що свідчить про здатність товариства своєчасно погашати короткострокові зобов'язання без реалізації запасів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності хоча й залишається нижчим за 1 та демонструє стабільне зростання, що свідчить про збільшення частки найбільш ліквідних активів (грошових коштів). Зменшення співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей свідчить про покращення фінансової дисципліни та більш збалансовані розрахунки з контрагентами.

Важливою складовою аналізу фінансового стану ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» є оцінка ділової активності, оскільки дозволяє визначити ефективність використання ресурсів та швидкість їх обертання в процесі господарської діяльності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники ділової активності ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. до 2023 р., (+,-)
Оборотність активів	0,46	0,62	0,58	0,12
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,35	1,72	1,68	0,33
Період одного обороту обігових коштів	270	210	215	-55
Коефіцієнт оборотності запасів	2,10	2,65	2,90	0,80
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти)	4,8	6,2	6,5	1,7
Період операційного циклу (днів)	168	142	135	-33
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	0,68	0,92	0,88	0,20

Аналіз показників ділової активності підприємства свідчить про

покращення ефективності використання ресурсів у 2023–2025 рр. Оборотність активів зросла, що вказує на більш ефективне формування доходу з кожної гривні вкладених ресурсів. Коефіцієнт оборотності обігових коштів має позитивну динаміку, а період їх обороту скоротився на 55 днів, що свідчить про прискорення кругообігу капіталу та підвищення ефективності управління оборотними активами. Зростання оборотності запасів та дебіторської заборгованості свідчить про покращення логістики, збуту та розрахункової дисципліни з контрагентами. Скорочення операційного циклу на 33 дні підтверджує підвищення загальної ефективності операційної діяльності. Оборотність власного капіталу також зросла, що свідчить про більш ефективне його використання у формуванні доходів підприємства. Загалом підприємство демонструє позитивну динаміку ділової активності та підвищення ефективності використання ресурсів.

У ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» управління прибутком здійснюється як складова системи фінансового менеджменту підприємства та базується на плануванні доходів і витрат, контролі собівартості продукції та аналізі фінансових результатів за видами діяльності. Основна увага приділяється формуванню прибутку від операційної діяльності, оскільки саме він є ключовим джерелом фінансового результату підприємства.

У процесі управління прибутком здійснюється систематичний моніторинг обсягів реалізації сільськогосподарської продукції, рівня виробничих витрат, зокрема собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут. Це дозволяє своєчасно виявляти резерви підвищення прибутковості, зокрема через оптимізацію витрат на виробництво, підвищення продуктивності праці та ефективніше використання основних засобів і земельних ресурсів. Важливим елементом є також аналіз рентабельності діяльності, що дає змогу оцінити ефективність використання ресурсів та приймати управлінські рішення щодо подальшого розвитку окремих напрямів діяльності.

На рисунку 2.4 представлено механізм розподілу прибутку

ТОВ «Агрофірма Мар’янівська», який відображає послідовність формування та подальшого використання фінансового результату підприємства. Після реалізації продукції та формування валового і чистого прибутку здійснюються обов’язкові відрахування, зокрема сплата податків та інших обов’язкових платежів до бюджету, внаслідок чого частина прибутку залишається у розпорядженні підприємства.

Отриманий чистий прибуток розподіляється за основними напрямами відповідно до потреб підприємства та стратегічних пріоритетів його розвитку. Значна частина спрямовується на розширення та модернізацію виробничої діяльності, зокрема оновлення основних засобів, впровадження сучасних технологій та підвищення ефективності виробничих процесів. Окремим напрямом є поповнення оборотного капіталу, що забезпечує безперервність виробництва та підвищує фінансову стійкість підприємства.

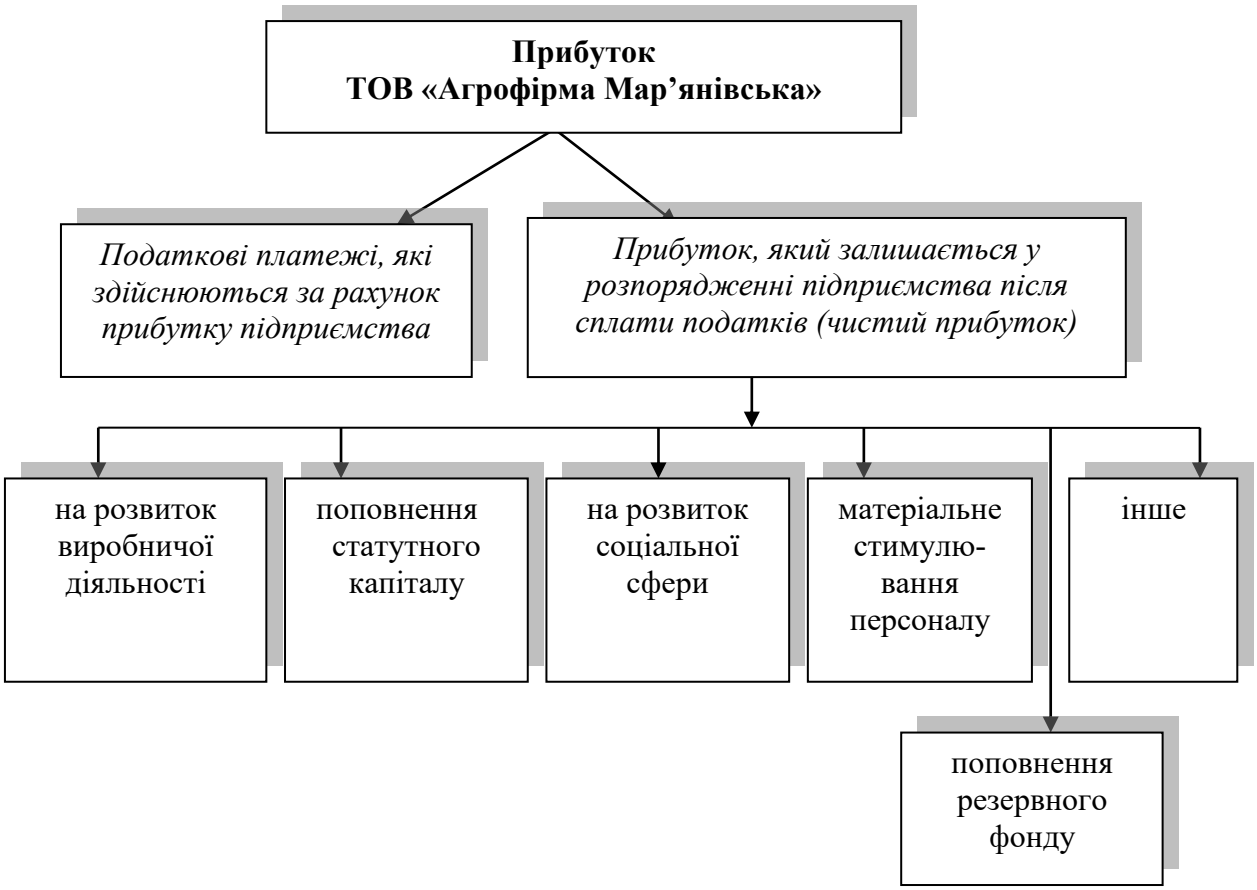

Рис. 2.4. Структура розподілу прибутку ТОВ «Агрофірма Мар’янівська»

Крім того, частина прибутку може використовуватися на розвиток соціальної сфери, що включає покращення умов праці та соціального забезпечення працівників, а також на матеріальне стимулювання персоналу, що сприяє підвищенню мотивації та продуктивності праці. У разі потреби прибуток може також спрямовуватися на формування резервних фондів для покриття можливих ризиків.

Таким чином, існуючий механізм розподілу прибутку забезпечує збалансоване поєднання інтересів підприємства та його працівників, сприяє фінансовій стабільності та створює передумови для подальшого розвитку ТОВ «Агрофірма Мар'янівська».

SWOT-аналіз є одним із найбільш поширених методів стратегічного оцінювання діяльності підприємства, який дозволяє комплексно визначити його сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості й загрози. Його застосування дає змогу сформувати обґрунтовані напрями подальшого розвитку. У таблиці 2.9 наведено результати SWOT-аналізу ТОВ «Агрофірма Мар'янівська».

Таблиця 2.9

SWOT-аналіз системи управління ресурсами ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Сильні сторони	*Слабкі сторони*
1. Стійке зростання чистого доходу та прибутку підприємства. 2. Підвищення рентабельності діяльності, що свідчить про ефективне управління витратами. 3. Зростання продуктивності праці та доходу на 1 працівника. 4. Підвищення ефективності використання основних засобів і земельних ресурсів. 5. Налагоджена виробнича база та наявність диверсифікованої діяльності (рослинництво і тваринництво).	1. Скорочення поголів' сільськогосподарських тварин. 2. Зменшення окремих показник ліквідності та залежність від коливан витрат. 3. Зростання адміністративних витра що може тиснути на прибутковість. 4. Недостатня стабільність окреми джерел доходів. 5. Висока залежність від аграрно кон'юнктури та погодних умов.

Продовження таблиці 2.9

Можливості	*Загрози*
1. Розширення ринків збуту сільськогосподарської продукції. 2. Модернізація виробництва та впровадження інноваційних технологій. 3. Відновлення та розвиток тваринницької галузі (особливо вівчарства та м'ясного скотарства). 4. Отримання державних дотацій та грантових програм для агропідприємств. 5. Підвищення доданої вартості продукції через переробку.	1. Висока волатильність цін на аграрну продукцію та ресурси. 2. Кліматичні ризики (посухи, нестабільні погодні умови Одещини). 3. Зростання вартості матеріально-технічних ресурсів (паливо, добрива, корми). 4. Конкуренція з боку великих агрохолдингів. 5. Воєнні та логістичні ризики, що впливають на експорт і постачання.

За результатами проведеного SWOT-аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» характеризується позитивною динамікою фінансово-економічного розвитку, яка проявляється у зростанні прибутковості та підвищенні ефективності використання наявних ресурсів. Водночас виявлено окремі проблемні аспекти, зокрема скорочення тваринницького напряму діяльності та зростання витрат, що потребує удосконалення структури виробництва та підвищення рівня внутрішньої ефективності. Перспективними напрямами подальшого розвитку підприємства визначено впровадження сучасних технологій, розширення ринків збуту продукції та поступове відновлення і розвиток тваринницької галузі.

Отже, ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» в цілому ефективно здійснює господарську діяльність, що підтверджується позитивною динамікою фінансових результатів. Це свідчить про належний рівень організації виробничих процесів та використання ресурсів підприємства. Водночас важливо наголосити, що управління прибутком є ключовим елементом забезпечення стабільного розвитку підприємства. Його систематичне здійснення дозволяє контролювати витрати, підвищувати ефективність діяльності та забезпечувати зростання фінансових результатів у перспективі.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «АГРОФІРМА МАР'ЯНІВСЬКА»

У сучасних економічних умовах для аграрного підприємства управління прибутком має важливе значення, оскільки забезпечує його стабільну діяльність і можливість розвитку. Раціональний розподіл коштів сприяє модернізації техніки, впровадженню нових технологій, зменшенню витрат і формуванню фінансових резервів для подолання виробничих ризиків. Водночас належний рівень прибутковості підвищує інвестиційну привабливість господарства, підтримує його конкурентоспроможність та створює кращі умови для працівників.

Аграрна галузь вважається однією з найбільш ризикованих сфер економіки, оскільки результати її діяльності значною мірою залежать від природно-кліматичних умов, стану здоров'я тварин, рівня врожайності сільськогосподарських культур та інших зовнішніх чинників [4, с. 113]. Вважаємо, що для ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» доцільним напрямом використання прибутку є диверсифікація діяльності. Спрямування частини коштів на розвиток нових видів виробництва, переробку продукції дозволить зменшити залежність від одного виду діяльності та знизити вплив сезонних і ринкових ризиків. Крім того, диверсифікація сприятиме підвищенню доходів, зміцненню конкурентних позицій підприємства та забезпеченню його стабільного розвитку в довгостроковій перспективі.

У ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» основну частину виробництва становлять зернові та технічні культури. Проте спеціалізація господарства на монокультурах спричиняє труднощі з реалізацією продукції, оскільки саме ці культури займають домінуюче місце на ринку України. Враховуючи зазначені обставини, для товариства запропоновано розширення діяльності шляхом вирощування овочів закритого ґрунту, зокрема огірків і томатів, оскільки підприємство має достатній земельний потенціал та кваліфікованих агрономів із значним практичним досвідом у сфері рослинництва.

Незважаючи на те, що конкуренція у сфері вирощування овочів закритого ґрунту є досить високою, попит на свіжі овочі залишається стабільним протягом року, а близькість до великих ринків збуту, торговельних мереж створює хороші можливості для реалізації продукції. Конкурентні переваги ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська» можуть полягати у використанні сучасних технологій, вирощуванні якісної продукції, оптимізації витрат та можливості налагодження прямих поставок до магазинів або переробних підприємств.

У таблиці 3.1 наведено розмір інвестиційних ресурсів для побудови теплиці та посадки овочів. Визначено, що реалізація проєкту з вирощування овочів закритого ґрунту потребує значних інвестицій у розмірі 2433,0 тис. грн.

Таблиця 3.1

Капіталовкладення у створення тепличного комплексу та вирощування овочів закритого ґрунту в ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська»

Показник	Сума, тис. грн.
Закупівля насіння та розсади	125,0
Витрати на будівельні матеріали для теплиці	1150,0
Оплата монтажних робіт і підведення комунікацій	850,0
Облаштування цеху фасування на базі складського приміщення	58,0
Придбання добрив	120,0
Супутні витрати	130,0
Всього	2433,0

Джерело: власні розрахунки

Планується, що ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська» фінансуватиме реалізацію проєкту частково за рахунок власних коштів із нерозподіленого прибутку в обсязі 2000,0 тис. грн, а решту необхідних коштів у сумі 433,0 тис. грн передбачає залучити у вигляді банківського кредиту. Така структура фінансування дозволить зменшити кредитне навантаження на підприємство та забезпечити реалізацію інвестиційного проєкту у повному обсязі.

Вирощування овочів закритого ґрунту вимагає не лише забезпечення матеріальними ресурсами, а й збільшення чисельності персоналу, оскільки на

початковому етапі реалізації проєкту більшість виробничих процесів виконуватиметься вручну. У таблиці 3.2 наведено потребу в працівниках для реалізації проєкту.

Таблиця 3.2

Розрахунок потреби в працівниках для обслуговування тепличного господарства з вирощування овочів закритого ґрунту

Посада	Кількість		Річний фонд оплати праці, тис. грн.	
	потреба	наявність	в розрахунку на одного працівника	всього
Головний агроном	1	1	-	-
Агроном	1	1	-	-
Працівники теплиці	3	-	185,76	557,28
Фасувальники і вантажники	3	-	172,20	516,60

Джерело: власні розрахунки

З наведених даних випливає, що витрати на оплату праці агронома та головного агронома окремо не враховуються, оскільки ці працівники вже є в штаті товариства, а їх заробітна плата з нарахуваннями включена до загальних витрат поточної та перспективної діяльності. У межах реалізації проєкту планується додатково прийняти на роботу трьох працівників, а також залучати ще трьох працівників із рільничої бригади у зимово-весняний період, тоді як у літньо-осінній сезон передбачається використання сезонної робочої сили. Таким чином, у перший рік реалізації проєкту витрати на оплату праці збільшаться на 1073,88 тис. грн.

У таблиці 3.3 наведено розрахунок суми прибутку від запланованого проєкту. Ціни на продукцію визначено на основі середніх оптових ринкових цін на овочі закритого ґрунту в Україні з урахуванням сезонних коливань та умов реалізації через гуртові канали збуту (дистриб’ютори, торговельні мережі). Зокрема, для огірків прийнято орієнтовну ціну 75 грн/кг, для томатів − 90 грн/кг, що відповідає середньому рівню цін реалізації тепличної продукції

на внутрішньому ринку. Передбачається, що щорічний обсяг виробництва в теплиці становитиме 30 т овочів, з яких 10 т припадатиме на огірки та 20 т − на томати. Реалізація продукції здійснюватиметься виключно оптовими партіями. Згідно з розрахунками, середньорічна виручка від продажу овочів для товариства становитиме близько 2550 тис. грн.

Таблиця 3.3

Основні показники прибутковості тепличного господарства з вирощування овочів закритого ґрунту

Продукція	Обсяг реалізації, ц	Ціна 1 кг, грн.	Виручка за рік, тис. грн.	Частка виручки, %
Огірки	100	75	750	29,4
Томати	200	90	1800	70,6
Разом	-	-	2550	100

Джерело: власні розрахунки

Розрахуємо потенційну ефективність реалізації диверсифікаційного проєкту з вирощування овочів закритого ґрунту в товаристві, враховуючи середній річний рівень очікуваної інфляції на рівні 10% (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Перспективна ефективність вирощування овочів закритого ґрунту в ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська»

Показники	2027	2028	2029	2030	2031
Виручка від реалізації, тис. грн.	2550,0	2805,0	3085,5	3394,1	3733,5
Поточні витрати всього, тис. грн.	2060,0	2244,0	2467,0	2595,0	2802,6
в т.ч. заробітна плата	1073,9	1181,3	1299,4	1352,9	1461,1
насіння та добрива	225,0	247,5	272,3	283,8	306,6
інші виробничі витрати	188,0	206,8	227,5	236,8	255,8
амортизація теплиці	243,3	243,8	243,3	243,3	243,3
енергія та опалення	200,0	220,0	242,0	252,0	272,2
логістика та збут	130,0	145,1	160,5	161,0	173,6
Капітальні витрати (будівництво теплиці)	2433,0	-	-	-	-
Прибуток (збиток) від реалізації овочів закритого ґрунту, тис. грн.	-1943,0	561,0	618,5	799,1	930,9
Рентабельність, %	-	25,0	25,1	30,8	33,2

Джерело: власні розрахунки

Отримані результати розрахунків свідчать про економічну ефективність реалізації проєкту вирощування овочів закритого ґрунту в ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська» у довгостроковій перспективі. У перший рік спостерігається від'ємний фінансовий результат, що зумовлено значними капітальними інвестиціями в будівництво теплиці. Починаючи з 2028 р. підприємство вийде на прибуткову діяльність, при цьому відбувається стабільне зростання виручки та чистого прибутку протягом усього прогнозного періоду. Рентабельність виробництва поступово підвищуватиметься з 26,1% до 33,2%, що свідчить про зміцнення фінансових результатів та зростання ефективності використання ресурсів. Загалом проєкт вирощування овочів закритого ґрунту є економічно доцільним, має позитивну динаміку розвитку та високий потенціал окупності в середньостроковій перспективі.

Термін окупності інвестиційного проєкту розраховується як відношення суми капітальних вкладень до середньорічного чистого прибутку. Капітальні інвестиції становлять 2433,0 тис. грн, середньорічний прибуток у періоді стабільної роботи – 589,75 тис. грн.

$T = (2433,0/589,75) = 4,1$ року

Отже, термін окупності проєкту становить приблизно 4,1 року.

Для сільськогосподарського підприємства одним із ключових напрямів управління прибутком є зниження собівартості продукції, оскільки саме рівень витрат значною мірою визначає фінансовий результат діяльності. Зменшення собівартості може бути досягнуте за рахунок раціонального використання земельних, трудових і матеріально-технічних ресурсів, впровадження сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур, оптимізації витрат на паливо, насіння, добрива та засоби захисту рослин. Важливим фактором також є підвищення продуктивності праці та ефективне використання сільськогосподарської техніки. Скорочення витрат на виробництво одиниці продукції сприяє зростанню прибутку, підвищенню рентабельності господарства та зміцненню його конкурентних позицій на

аграрному ринку. У таблиці 3.5 наведені заходи зниження собівартості продукції ТОВ «Агрофірма Мар'янівська». Запропоновані заходи спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів підприємства та скорочення виробничих витрат. Їх реалізація дозволить знизити собівартість продукції, підвищити рівень прибутковості та зміцнити конкурентні позиції ТОВ «Агрофірма «Мар'янівська» на аграрному ринку.

Таблиця 3.5

Заходи зниження собівартості продукції ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Захід	Сутність заходу	Очікуваний результат
Оптимізація використання мінеральних добрив	Внесення добрив на основі результатів агрохімічного аналізу ґрунтів	Скорочення витрат на добрива та підвищення врожайності культур
Впровадження елементів точного землеробства	Використання GPS-навігації та автоматизованого контролю технологічних операцій	Зменшення перевитрат насіння, пального та засобів захисту рослин
Підвищення ефективності використання сільськогосподарської техніки	Оптимізація завантаження техніки та своєчасне технічне обслуговування	Зниження витрат на ремонт і паливно-мастильні матеріали
Удосконалення структури посівних площ	Збільшення частки більш рентабельних культур	Підвищення прибутковості виробництва та зменшення витрат на одиницю продукції
Зниження втрат під час збирання та зберігання врожаю	Покращення організації виробничих процесів та умов зберігання	Скорочення непродуктивних втрат продукції
Підвищення продуктивності праці	Удосконалення організації праці та мотивації персоналу	Зменшення трудомісткості виробництва та витрат на оплату праці в розрахунку на одиницю продукції
Використання енергозберігаючих технологій	Застосування сучасного обладнання та енергоефективних рішень	Скорочення витрат на електроенергію та паливо
Посилення контролю за виробничими витратами	Впровадження системи планування та моніторингу витрат	Виявлення резервів економії та зниження собівартості продукції

Джерело: власні дослідження

Ефективність управління процесом формування прибутку значною мірою залежить від якості проведеного економічного аналізу, обґрунтованості виявлених резервів його зростання та реалістичності планів щодо формування і використання прибутку в майбутньому. Основною метою управління прибутком є розроблення ефективної стратегії та політики його формування, визначення доцільних напрямів розподілу фінансових результатів і забезпечення оптимального рівня прибутковості вкладеного капіталу в довгостроковій перспективі. Важливим завданням також є створення умов для стабільного розвитку підприємства та зміцнення його фінансового стану. У сучасних умовах господарювання дедалі більшого значення набуває внутрішнє планування, яке виступає важливою складовою стратегічного управління. З метою підвищення результативності управління прибутком підприємства на рисунку 3.1 наведено структурно-логічну схему цього процесу.

Рис. 3.1. Структурно-логічна схема управління прибутком ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Джерело: [6]

Визначено, що управління прибутком розпочинається з формування інформаційної бази, аналізу фінансових результатів попереднього періоду та прогнозування впливу ключових факторів. На основі отриманих даних розробляється політика управління прибутком, визначаються його плановий обсяг і пропорції розподілу. Важливе місце в системі займає контроль за реалізацією управлінських рішень, результати якого використовуються для їх коригування та підвищення ефективності управління прибутком підприємства.

Ефективне управління прибутком ґрунтується на комплексному аналізі його динаміки, структури, джерел формування та напрямів розподілу. При цьому обов'язковим є дослідження факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, які можуть суттєво впливати на процес формування прибутковості суб'єктів господарювання та кінцеві фінансові результати [7, с. 293].

Основними завданнями управління прибутком є прогнозування та планування його оптимального обсягу, необхідного для забезпечення ефективної господарської діяльності та стабільного розвитку підприємства. Важливим аспектом також є виявлення та оцінювання впливу суб'єктивних і об'єктивних факторів на фінансові результати діяльності. Це дає змогу більш обґрунтовано управляти ризиками, що виникають у процесі пошуку та використання резервів підвищення прибутку та рентабельності, а також сприяє забезпеченню сталого розвитку підприємства й підвищенню загальної ефективності його функціонування [3].

Фінансове планування на підприємстві являє собою комплекс взаємопов'язаних процесів, спрямованих на визначення майбутньої потреби у фінансових ресурсах, необхідних для реалізації обраної ринкової стратегії, а також на обґрунтування найбільш доцільних шляхів їх залучення. Пропонується формувати систему фінансового планування ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» як багаторівневу структуру, що включає стратегічний, тактичний та оперативний рівні.

Перший рівень – стратегічний – охоплює формування загальної стратегії

розвитку підприємства та визначення базових принципів його функціонування. Другий рівень (тактичний) передбачає розроблення бізнес-планів інвестиційних проєктів. Третій рівень (оперативний) реалізується через систему бюджетування. Метою фінансового планування на стратегічному рівні є визначення оптимального напряму розвитку підприємства, що забезпечує зростання його вартості шляхом формування та реалізації відповідних стратегічних рішень [1].

Основними завданнями фінансової стратегії ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» мають бути:

1) аналіз умов господарювання підприємства, особливостей функціонування ринку, а також оцінювання перспектив розвитку та конкурентних можливостей інших учасників ринку;

2) забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами, виявлення внутрішніх резервів їх формування та ефективне інвестування коштів з метою підвищення рівня прибутковості;

3) раціональне використання як оборотних, так і необоротних активів підприємства;

4) формування та регулювання фінансових відносин із постачальниками, покупцями, державними органами та іншими фінансовими інституціями;

5) впровадження нових видів продукції, підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення організаційної структури та модернізація матеріально-технічної бази підприємства;

6) розроблення та реалізація заходів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємства;

7) підготовка комплексу антикризових заходів управління підприємством у разі погіршення або нестабільного фінансового стану.

На тактичному рівні планування (період від 1 до 5 років) як цільові нормативи за різними аспектами фінансової діяльності підприємства можуть встановлюватися:

1. Співвідношення між позиковим і власним капіталом;

2. Коефіцієнт дивідендних виплат або частка прибутку, що спрямовується на реінвестування;

3. Мінімально допустимі значення показників рентабельності;

4. Мінімальна частка ліквідних активів, яка забезпечує поточну платоспроможність підприємства;

5. Гранично допустимий рівень фінансових ризиків за різними видами діяльності тощо.

Успішному виконанню фінансового плану ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» сприятиме ефективний та систематичний контроль за доходами і витратами. Основною метою такого контролю є забезпечення повної мобілізації передбачених планом фінансових ресурсів та їх цільове використання відповідно до визначених потреб. Для забезпечення належного оперативного рівня контрольні заходи та аналіз виконання фінансового плану мають здійснюватися регулярно протягом усього року.

Контроль повинен охоплювати всі напрями фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема: витрати грошових коштів у процесі виробництва, формування собівартості продукції, надходження виручки, утворення та використання грошових накопичень, формування і використання оборотних коштів, виконання планів фінансування капітальних інвестицій, введення в експлуатацію завершених об'єктів та ефективність використання основних засобів [11].

Оцінювання виконання фінансового плану здійснюється на основі аналізу звітності за місяць, квартал і рік. У разі виявлення резервів підвищення ефективності вони враховуються під час планування наступних періодів. З метою раціонального використання ресурсів особливу увагу слід приділяти попередньому та поточному контролю, своєчасному перегляду норм витрат матеріальних ресурсів, моніторингу стану запасів сировини, матеріалів та обладнання, дотриманню нормативів оборотних коштів, а також запобіганню залученню у виробництво понаднормативних запасів матеріальних цінностей [27, с. 322].

У загальній системі контролінгу ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» доцільно виокремити один із ключових блоків, який забезпечуватиме координацію та контроль найбільш пріоритетних напрямів фінансово-господарської діяльності. Фінансовий контролінг виступає саме тією складовою, що дає змогу своєчасно виявляти відхилення фактичних результатів діяльності від запланованих показників та створює умови для оперативного коригування фінансових планів відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Основні цілі та завдання системи фінансового контролінгу ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» наведені в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Основні цілі та завдання системи фінансового контролінгу в ТОВ «Агрофірма Мар'янівська»

Цілі фінансового контролінгу	Завдання фінансового контролінгу
Підтримання ліквідності та платоспроможності в нормативних межах забезпечує фінансову стійкість і своєчасне виконання зобов'язань підприємства	Аналіз та оцінювання організаційно-економічних умов розвитку і ресурсного потенціалу на основі фінансової звітності
Забезпечення довгострокової фінансової стійкості підприємства через підтримання збалансованої структури капіталу та платоспроможності	Оцінювання впливу факторів на фінансовий результат діяльності підприємства
Забезпечення належного рівня рентабельності	Розроблення та виконання фінансових планів підприємства
Підтримання фінансової рівноваги	Оцінювання фінансових рішень із використанням методів та інструментів фінансового контролінгу
Забезпечення збільшення вартості капіталу підприємства	Формування організаційної структури та базових принципів фінансового контролінгу підприємства

Джерело: власні дослідження

У даному контексті доцільно виділити такі основні функції фінансового контролінгу:

– систематичний моніторинг виконання фінансових показників і дотримання встановлених нормативів;

– ідентифікація відхилень між фактичними та плановими фінансовими результатами діяльності;

– комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі аналітичної інформації;

– ухвалення управлінських рішень, спрямованих на стабілізацію фінансового стану та підтримання фінансової рівноваги відповідно до стратегічних цілей підприємства;

– адаптація чинної стратегії підприємства до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Підвищення ефективності використання земельних ресурсів є одним із ключових напрямів управління прибутком ТОВ «Агрофірма Мар'янівська», оскільки саме рівень продуктивності землі значною мірою визначає обсяг виробництва та фінансовий результат. Основним змістом цього напряму є інтенсифікація виробничих процесів, що передбачає отримання більшого обсягу продукції з тієї ж площі земельних угідь без пропорційного зростання витрат. Досягнення цього забезпечується впровадженням сучасних агротехнологій, зокрема використанням високоврожайних сортів і гібридів, оптимізацією системи удобрення та захисту рослин, а також застосуванням технологій точного землеробства. Останні дозволяють диференційовано підходити до обробітку ґрунту, внесення добрив і засобів захисту рослин залежно від реального стану кожної ділянки поля, що сприяє зниженню витрат ресурсів і підвищенню ефективності їх використання. Важливим елементом є також раціональне планування сівозмін, що забезпечує збереження родючості ґрунтів, зменшення виснаження земель і стабілізацію врожайності в довгостроковій перспективі. У результаті комплексного застосування зазначених заходів підприємство отримує можливість підвищити врожайність сільськогосподарських культур, знизити собівартість продукції та, відповідно, збільшити рівень прибутковості без суттєвого нарощування витратної частини

[29].

Раціональне управління збутом ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» передбачає формування ефективної системи реалізації сільськогосподарської продукції, яка забезпечує максимізацію доходів підприємства та стабільність грошових надходжень. Важливим напрямом є укладання довгострокових контрактів із надійними партнерами, що дозволяє знизити цінові ризики та забезпечити гарантований збут продукції. Окреме значення має вибір оптимального часу реалізації продукції, зокрема продаж у періоди підвищення ринкових цін, що сприяє збільшенню виручки та загального прибутку. Крім того, доцільним є зменшення залежності від посередницьких структур, оскільки їх участь знижує кінцеву маржу виробника. Важливим елементом є розвиток прямих каналів збуту, включаючи роботу з переробними підприємствами, торговельними мережами або кінцевими споживачами. Це дозволяє скоротити витрати на реалізацію продукції, підвищити контроль над ціноутворенням і зміцнити ринкові позиції підприємства.

Інвестиції в технічне оновлення ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» передбачають модернізацію матеріально-технічної бази підприємства шляхом придбання сучасної сільськогосподарської техніки та обладнання. Такий підхід спрямований на підвищення ефективності виробничих процесів, зменшення експлуатаційних витрат і підвищення загальної продуктивності праці. Використання сучасної техніки дозволяє суттєво скоротити витрати пального, знизити витрати на ремонт і технічне обслуговування, а також зменшити втрати часу під час виконання технологічних операцій. Крім того, автоматизація та механізація виробничих процесів сприяє підвищенню якості виконання польових робіт і зменшенню впливу людського фактору. У результаті технічного оновлення підприємство отримує можливість підвищити ефективність використання ресурсів, знизити собівартість продукції та забезпечити стабільне зростання прибутковості.

Характерною особливістю сільськогосподарських підприємств є підвищений рівень ризику їх виробничо-господарської діяльності, що

зумовлений значним впливом природно-кліматичних та біологічних факторів на всі етапи виробничого процесу. На відміну від інших галузей економіки, аграрне виробництво є більш залежним від зовнішніх умов, які не завжди піддаються прогнозуванню та управлінню. Водночас кліматичні умови, якість ґрунтів, сезонність виробництва та біологічні закономірності розвитку рослин і тварин є об'єктивними чинниками, вплив яких на результати сільськогосподарської діяльності є постійним і неминучим. Саме ці фактори безпосередньо визначають обсяги виробництва, рівень урожайності, собівартість продукції, а отже, і кінцеві показники прибутку та рентабельності підприємства.

Управління ризиками в ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» має бути спрямоване на мінімізацію впливу природних, виробничих і ринкових чинників, що можуть негативно позначатися на фінансових результатах. Важливим інструментом є страхування врожаю, яке дозволяє частково або повністю компенсувати втрати у разі несприятливих погодних умов чи інших форс-мажорних обставин. Крім того, значну роль відіграє використання форвардних контрактів, які забезпечують фіксацію ціни на продукцію заздалегідь і дозволяють зменшити ризики цінових коливань на аграрному ринку. Додатково може застосовуватися хеджування, що передбачає використання фінансових інструментів для захисту від несприятливих змін ринкових цін. Комплексне застосування цих підходів дає змогу стабілізувати доходи підприємства, підвищити прогнозованість фінансових результатів і забезпечити більш стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Одним із напрямів удосконалення управління прибутком у ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» є впровадження центрів відповідальності, що дозволяє посилити контроль за процесом формування та використання прибутку. Центри відповідальності являють собою внутрішні структурні підрозділи підприємства, які відповідають за прийняття управлінських рішень щодо окремих аспектів формування, розподілу та використання прибутку, а також несуть повну відповідальність за досягнуті результати.

Запровадження такої системи сприятиме підвищенню ефективності організаційного забезпечення управління прибутком, оскільки для кожного підрозділу визначаються конкретні цілі, формуються плани, здійснюється облік і аналіз результатів діяльності, проводиться оцінювання роботи персоналу та закріплюється персональна відповідальність за прийняті управлінські рішення.

Управління прибутком підприємства на основі центрів відповідальності передбачає послідовну реалізацію таких етапів:

– дослідження специфіки діяльності окремих структурних підрозділів з позиції їх впливу на процеси формування, розподілу та використання прибутку;

– визначення основних видів центрів відповідальності в межах організаційної структури підприємства;

– встановлення повноважень, обов'язків і рівня відповідальності керівників відповідних центрів;

– формування та доведення до центрів відповідальності планових (нормативних) показників у вигляді поточних або капітальних бюджетів;

– організація системи контролю через збір і аналіз інформації, а також виявлення причин відхилень фактичних результатів від запланованих показників.

Отже, управління прибутком у ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» є складним і багатогранним процесом, який охоплює всі етапи формування, розподілу та використання фінансових результатів діяльності підприємства. Проведене дослідження показує, що ключовими напрямами є удосконалення системи планування та контролінгу, оптимізація витрат, підвищення ефективності використання ресурсів, а також посилення контролю за формуванням собівартості продукції. Важливим резервом зростання прибутковості підприємства є диверсифікація виробничої діяльності. Зокрема, перспективним напрямом розвитку ТОВ «Агрофірма Мар'янівська» може стати вирощування овочів закритого ґрунту, що дозволяє отримувати

продукцію з високою доданою вартістю, зменшити залежність від погодних умов, а також забезпечити більш стабільні та прогнозовані доходи протягом року. Такий напрям сприятиме розширенню асортименту продукції та підвищенню загальної рентабельності діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биба В.В., Ковалець М.В. Чинники, що впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/files/original/19/377/dcfc90d69986e2f318781ce2626ea7eb5aef7c1d.pdf (дата звернення 15.05.2026).
2. Боднарюк В. А. Концептуальні підходи до управління прибутком торговельних підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. № 22.4. С. 169–175.
3. Бондаренко Н.С., Тюленева Ю.В. Удосконалення управління прибутком на підприємстві. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/1ace4c44-c0d5-4cee-9c22-2ab821943c6e/content (дата звернення 12.05.2026).
4. Булкін С.С. Формування стійкості та ефективності сільськогосподарського підприємства. Агросвіт. 2019. №24. С. 112- 117.
5. Бурлака Д.А. Формування механізму управління прибутком сільськогосподарських підприємств. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/10/14.pdf (дата звернення 10.05.2026).
6. Воронкова Т. Є., Безпалько Н. Ю. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 19. С. 42–44.
7. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 293-299.
8. Гайбура, Ю. А. Методичні підходи щодо оцінки і прогнозування прибутковості підприємства. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. 2023. № 1(38). С. 118-124.Гладка Л. І.,. Ковальова М. В, Домащенко М. О. Управління прибутком в сучасних умовах. Наук. Вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. 2012. № 1(32). С. 195–198.
9. Денисенко Л. О., Кучерявенко Ю. О. Шляхи поліпшення процесу

управління прибутком на підприємстві. Вісник КНУТД. 2014. №1. С. 145–153.

10. Донець Л. І. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових формування господарювання : монографія / Л. І. Донець, С. М. Баранцева. Донецьк : Вид-во ДНУЕТ, 2009. 255 с.

11. Думенков В. В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві . Економіка та управління: історії, реалії та перспективи. 2016. Вип. №1. С. 256-277.

12. Іванець, Є. Планування фінансового результату суб'єкта агропромислового виробництва в управлінні його фінансовою стійкістю. Український економічний часопис. 2024. (5). С. 60-64.

13. Іващенко О.В. Формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2009. № 4. С. 71–75.

14. Котенок М. Прибутки й інвестиції українських підприємств в контексті політики сталого розвитку. Сталий розвиток економіки. 2025. № 1 (52). С. 93–101.

15. Кошкалда І. В. Управління прибутком сільськогосподарських підприємств. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2015. Вип. 161. С. 12-21.

16. Кустріч Л. О. Управління прибутком підприємства. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2010. № 99. С. 16–21.

17. Лаврук О.В. Роль та значення прибутку у розвитку аграрних підприємств. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_2_1/pdf/028-031.pdf (11.04.2026).

18. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління прибутком підприємства. URL: https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eebef410-fcb7-4248-adc9-a17c810ce2e3/content (дата звернення 12.05.2025).

19. Мельник Г. С., Нестерук А. А. Теоретичні засади розробки

механізму управління формуванням прибутку підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. №4. С.458–462.

20. Мірошниченко О. Ю., Корконос Ю. В. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств. Бізнес Інформ. 2014. № 5. С. 280–285.

21. Музиченко А.О. Методичні підходи до аналізу прибутку та рентабельності підприємств агробізнесу. Економіка та суспільство. 2026. Випуск 83. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7573 (дата звернення 12.04.2026).

22. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. Науковий журнал Молодий вчений. Економічні науки. 2017. № 2 (42). С. 299–303.

23. Онегіна В. М., Петровський О. О. Прибуток та інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 2. С. 240–244.

24. Пастушенко А.І. Управління якістю прибутку сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка. 2016. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5561.

25. Поліщук Н.В., Заклевська В. В. Концептуальні підходи інтеграції принципів сталого розвитку в управління прибутком підприємства. Праці III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України». Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 46-49.

26. Попович Д. В., Славчаник О. Р. Удосконалення системи управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємств. Молодий вчений. 2018. № 2. С. 746 – 749.

27. Савіна С. С., Гиренко Ю. В. Управління прибутком в системі фінансового менеджменту підприємства. Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління. 2018. Вип. 6. С. 321–324.

28. Ткаченко Є. Ю. Система управління прибутком підприємства. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2006. № 3. С. 13–14.

29. Чазов Є. В. Напрями підвищення прибутковості діяльності підприємства у сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_83 (дата звернення 12.05.2026).